

Verboden bang te zijn

Foto: Het Filaal

De voorstelling *Het geheim van Q* is onthutsend mooi jeugdtheater over de veiligheidsutopie. Een aanrader voor Ivo Opstelten.

Door Thijs Broer

Het mooiste moment in *Het geheim van Q*, de nieuwe voorstelling van Ramses Graus, is misschien wel als de acteurs een maquette van een grauwe, dorre stad met een paar eenvoudige ingrepen – hier een boompje erbij, daar een kleurige parasol, met warm strijklicht en aanzwellende stadsgeluiden omtoveren in een bruisende metropool.

Dat is hoe de stad eruit zag vóór 'Q', de geheimzinnige machthebber, zijn zoontje uit een boom zag vallen en besloot dat alle gevaar geëlimineerd moest worden. Verboden voor bomen, verboden de straat over te steken, verboden uit het raam te kijken, verboden patatjes te bakken in hete olie, verboden bang te zijn. Iedereen moet binnen blijven en kijken naar rustgevende televisie. Dat is de doffe, gewatteerde wereld waarin het meisje M is opgegroeid. Maar op een dag verdwijnt haar opa. Voor het eerst in haar leven besluit M de regels aan haar laars te lappen, en gaat ze naar hem op zoek.

Het verhaal van M en haar opa wordt verteld in een onthutsend mooie voorstelling. De trouvailles met maquettes, camera's en projecties buitelen over elkaar heen, zodat je er ademloos naar kijkt, en er pas later aan toe komt de diepere laag in de vertelling goed tot je te laten doordringen: hoe we onszelf gevangen houden in de veiligheidsutopie.

Want de fictieve heerschappij van 'Q' lijkt misschien ver weg, maar na het zien van de voorstelling schiet je het ene na het andere actuele voorbeeld te binnen van de toenemende neiging om ieder risico uit te bannen. Van de angst voor ongelukken bij het schaatsen tot het veiligheidsbeleid van de afgelopen paar jaar.

In 2011 was het minister van Justitie Ivo Opstelten die maar liefst twee Big Brother Awards kreeg voor zijn plan om gescande kentekens van honderdduizenden nietsvermoedende automobilisten vier weken te bewaren, en voor zijn voorstel om al het internetverkeer door te lichten via deep packet inspection. Enkele maanden geleden lanceerde de bewindsman het voornemen om de politie heimelijk software te laten installeren op computers van verdachten. En vorige week maakte minister Schippers van Volksgezondheid mede namens Opstelten bekend dat het medisch beroepsgeheim op de helling moet om zorgfraude aan te pakken. Dat alles uiteraard om de burger effectiever tegen onheil en misbruik van voorzieningen te kunnen beschermen.

In de jaren negentig zouden zulke plannen tot grote publieke ophef hebben geleid, onder verwijzing naar de Gestapo en George Orwell, maar sinds de aanslagen van 11 september is de wereld veranderd. De burger lijkt het allemaal best te vinden, onder het motto: 'Als ik zelf niks verkeerd heb gedaan, heb ik toch niks te vrezen?'

In *Het geheim van Q* wordt die houding treffend getypeerd met een bekende beeldspraak: als je een kikker in een pan heet water gooit, springt-ie er meteen uit. Maar als je het water langzaam opwarmt, laat de kikker zich rustig koken.

Het is een zorgelijke ontwikkeling, waar juist de minister van Justitie zich bewust van moet zijn. Ik zou zeggen: excellentie, maak een middagje vrij en ga met de kleinkinderen naar *Het geheim van Q*. Ze zullen het prachtig vinden.